

خلاقیت و کار آفرینی در جشنواره سواد مالی

اشاره

یکی از پرسش‌های پرچالش و در عین حال جذاب در آموزش و پرورش این است که در میان کتاب‌ها و موضوعات درسی، چه عنوان و درس‌هایی خالی است. پاسخ به این پرسش می‌تواند به فهرست بلند و بالایی منجر شود که در اولویت‌های اول آن، بر اساس تعریف جدید از سواد که از محدوده توانایی خواندن و نوشتن خارج شده و گستره بیشتری را احاطه کرده است، انواع سواد اعم از عاطفی، ارتباطی، رسانه‌ای، رایانه‌ای و نیز مالی به چشم می‌خورد. در این میان سواد مالی به دلیل اهمیت بیشتر آن برای خانواده‌ها و نیز مبتنی بر ارتباط اجتناب‌ناپذیر آن با زندگی، جایگاه ویژه‌ای دارد. در سوی دیگر، انجام پروژه‌های دانش‌آموزی، به ویژه پروژه‌های گروهی، می‌تواند زمینه مناسبی برای تکمیل یادگیری دانش‌آموزان فراهم می‌آورند و دستاوردهای وسیعی ایجاد می‌کنند. به همین سبب، بسیاری از مدرسه‌ها آموزه‌های خلاقیت و کار آفرینی را در فعالیت‌های مدرسه گنجانده‌اند. از آن جمله می‌توان به مدرسه آیین‌مهر اشاره کرد. نوشته پیش‌رو به تجربه زیسته این مدرسه در اجرای یک پروژه گروهی اختصاص دارد که در آن محور تقویت سواد مالی بوده است. به همین سبب، ابتدا به تعریف‌های مرتبط با مفاهیم این تجربه پرداخته و در ادامه، ماجرای فعالیت و اجرای پروژه دانش‌آموزی شرح داده می‌شود.

کلیدواژه‌ها: پروژه دانش‌آموزی، پروژه گروهی، طراحی آموزشی، سواد مالی، کار آفرینی

رویش یک سواد در طراحی آموزشی

سواد مالی توانایی استفاده از دانش و مهارت‌ها برای اتخاذ تصمیمات درست و مؤثر مدیریتی مالی است. سواد مالی شخصی، دامنه‌ای از موضوعات مالی همچون چگونگی استفاده از پول برای زندگی حال و آینده را دربرمی‌گیرد و شامل چگونگی پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و مدیریت هزینه‌هاست. بر این اساس، هر چند ممکن است عوامل بسیاری بر داشته‌ها و نداشته‌های مالی افراد

تأثیر بگذارد، اما مهم‌ترین عامل میزان دانایی و توانایی فرد از مدیریت اقتصادی ناشی می‌شود و نمی‌توان اوضاع اقتصادی خود را کاملاً به شرایط بیرونی و وضع اقتصادی جامعه نسبت داد.

■ **برنامه‌ریزی برای خرج کردن پول:** مهارت دیگر سواد مالی به برنامه‌ریزی برای خرید کردن ارتباط دارد. این توانایی فرایند خرید کردن را نشانه‌گیری می‌کند و شامل شیوه‌های استفاده از پول برای

در همین شاخه، سرمایه‌گذاری‌های پولی با مقاصد معنوی مانند مشارکت‌های خیریه و هدایای بی‌بازگشت و نیز قرض‌الحسنه مطرح است.

■ **آشنایی و تشخیص نیاز و خواسته:** از دیگر مهارت‌های اساسی در سواد مالی، آگاهی از تفاوت میان نیاز و خواسته و توانایی تشخیص آن‌ها در موقعیت‌های گوناگون است. نیازها چیزهایی هستند که ما برای زنده ماندن باید داشته باشیم و بدون آن‌ها نمی‌توانیم زنده بمانیم. از سوی دیگر، خواسته‌ها چیزهایی هستند که مایلیم داشته باشیم، ولی برای زنده ماندن ضروری نیستند؛ بعضی از خواسته‌ها و نیازها مستلزم هزینه خاصی نیستند، برای مثال، همه ما به هوا نیاز داریم، ولی پولی برای آن پرداخت نمی‌کنیم. ولی بسیاری از نیازها و خواسته‌ها مستلزم صرف هزینه هستند.

■ **گفت‌وگوهای شفلی:** گفت‌وگوهای شفلی به معنای تصمیم‌گیری افراد برای تعیین شغل آینده نیست، بلکه می‌تواند زمینه تفکر درباره مشاغل گوناگون را فراهم آورد. پرسش‌های زیر از جمله محورهای گفت‌وگوی شفلی هستند:

- ◆ موضوعات مورد علاقه‌ات در مدرسه کدامند؟
- ◆ چرا به این موضوعات علاقمند هستی؟
- ◆ آیا می‌توانی به مشاغل مربوط به این موضوعات فکر کنی؟
- ◆ سرگرمی‌های مورد علاقه تو کدامند؟
- ◆ آیا می‌توانی به راهی برای تبدیل این سرگرمی‌ها به شغل فکر کنی؟

■ **کالاها و خدمات:** یکی از مهم‌ترین ایده‌ها در علم اقتصاد، کالاها و خدمات هستند. علم اقتصاد مطالعه چگونگی استفاده از منابع برای فراهم کردن کالاها و خدمات است. شناخت کالا و خدمات و درک تفاوت آن‌ها، به توسعه سواد مالی کمک می‌کند. کالاها چیزهایی هستند که ساخته یا رشد کرده‌اند و می‌توانند مورد استفاده یا مصرف قرار گیرند؛ مانند کتاب، رایانه، ظروف، میز و صندلی.

یک خدمت، کاری است که شخصی برای شخص دیگر انجام می‌دهد. در حالی که کالا یک شیء است، خدمت یک عمل است. فعالیت کتابدار، پلیس، معلم و نانوا مثال‌های خدمات هستند.

سواد مالی یکی از نیازهای زندگی حال و آینده انسان است

مقاصد گوناگون است. افراد در هر دوره سنی می‌توانند از ابتدایی‌ترین مهارت‌ها مانند نوشتن فهرست اقلام مورد نیاز و اولویت‌بندی آن‌ها، تا توجه به میزان پول خرج شده را بیاموزند.

■ **کسب پول:** دریافت این مفهوم که در ازای انجام کار یا فروش کالا می‌توان پول به دست آورد، به این بخش از سواد مالی اشاره دارد. این توانایی شامل خرده مهارت‌ها و اطلاعاتی همچون مفهوم پول و تاریخچه آن از مبادله پایاپای تا ایجاد پول و دیگر معاملات امروزی نیز هست. برای این منظور، کسب تجربه‌هایی مانند دریافت پول توجیبی، آشنایی با مشاغل گوناگون، برگزاری و مشارکت دانش‌آموزان در بازارچه‌های خیریه و نیز برگزاری جشنواره‌های عرضه و فروش ایده تأثیرگذار است.

■ **مسئولیت‌پذیری مالی:** از جمله توانایی‌های مورد نیاز در سواد مالی، میزان مسئولیت‌پذیری افراد است. قرض دادن و قرض گرفتن، هزینه‌کردهای ضروری و غیرضروری، و نبود تعادل میان پس‌انداز، دارایی و مخارج، از جمله خرده‌مهارت‌های مربوط به مسئولیت‌پذیری مالی هستند.

■ **پس‌انداز و سرمایه‌گذاری:** آشنایی با تفاوت میان پس‌انداز و سرمایه‌گذاری موجب می‌شود ضرورت هر یک، با توجه به شرایط و نیز آینده‌نگری مالی تشخیص داده شود. برای این منظور، لازم است در طراحی فعالیت‌های حوزه سواد مالی، شرایطی فراهم شود تا ضمن دریافت مفاهیم مربوط به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، شیوه‌های گوناگون آن‌ها و اثرات بلندمدتی که در پی دارند، ارائه شوند.

**جشنواره‌ها
با موضوعات
اقتصادی و مالی
و بازارچه‌های
خیریه، از جمله
فعالیت‌های
تکمیلی مرتبط با
توسعه سواد مالی
در مدرسه هستند
که می‌توانند
ماهیت پروژه‌های
داشته باشند**

اهدافی که دنبال می‌کنیم:

- ◆ کمک به تحقق ساحت اقتصادی سند تحول بنیادین؛
- ◆ پاسخگویی به نیازهای جامعه مبنی بر تربیت نسلی مولد و مؤثر؛
- ◆ تقویت سواد مالی دانش‌آموزان از طریق آموزش‌های کاربردی و مؤثر؛
- ◆ آگاهی‌بخشی به مدیران، به منظور توجه بیشتر به تقویت سواد مالی دانش‌آموزان؛
- ◆ تهیه و تولید بسته جامع آموزش سواد مالی شامل: بسته آموزشی معلمان، بسته آموزشی والدین، بسته آموزشی دانش‌آموزان؛
- ◆ توانمندسازی معلمان در طراحی و تولید شیوه‌های یاددهی - یادگیری مناسب در پرورش سواد مالی دانش‌آموزان؛
- ◆ توانمندسازی والدین در مدیریت اقتصادی و آموزش سواد مالی به فرزندان؛
- ◆ ترویج فرهنگ تولید و صرفه‌جویی و پس‌انداز.

یک راز مهم!

لازم به یادآوری است، کلیه طرح‌های اجرایی ماحصل برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی و گنجاندن در تقویم اجرایی سالانه مدرسه و برگزاری جلسات مستمر در طول سال و به منظور اطمینان از کیفیت روند طرح بوده است. همه همکاران، شامل منیره اعرابیان، مژگان کهنسال، الهام یوسفی، زهرا سلمانی، مرضیه مختاری، حلیمه بکتاش، آناییتا مروی و نماینده والدین، برای هماهنگی با والدین هر پایه، دست‌اندرکار و مسئول اجرا و به سامان رسانی این طرح بودند. همچنین، پولک یعقوبی به عنوان تسهیلگر و مشاور فعالیت‌های مدرسه، نقش بسزایی در طرح‌ریزی و اجرای طرح داشتند. قدردان زحمات و همراهی‌های همه این عزیزان هستیم.

آغاز پروژه در مدرسه

در مدرسه آیین‌مهر، احساس ضرورت توجه به آموزش و توسعه سواد مالی دانش‌آموزان بر اساس مطالعات صورت گرفته و نیز مدیریت و تصمیم‌گیری‌های پیگیرانه مبتنی بر شناسایی تهدیدها و آسیب‌های مبتلابه نسل معاصر که آینده‌ساز میهن اسلامی است، این اندیشه را ایجاد کرد تا با طراحی آموزشی فعالیت‌هایی، موضوع سواد مالی را در کنار دیگر آموزش‌های مدرسه به جریان آوریم.

برای این منظور، جلسات متعددی برگزار شدند و در نهایت جشنواره سواد مالی که تا حدودی مشارکت و همراهی والدین را به همراه داشت و به توسعه سواد مالی خانواده نیز کمک می‌کرد، به تصویب رسید.

اجرای پروژه گروهی

کار جدی و مستمر در این زمینه از تهیه کارت خریدهایی شروع شد که مدرسه به عنوان عیدی برای کلیه دانش‌آموزان تهیه و از آن‌ها دعوت کرد عیدی‌های خود را در حساب شخصی خود جمع کنند. در ادامه، برنامه‌هایی آموزشی ترتیب داده شدند که مطابق آن، دانش‌آموزان با نحوه پس‌انداز کردن پول توجیبی خود در حساب شخصی و نیز چگونگی مدیریت آن آشنا شدند. در این آموزش‌ها، توجه به ضرورت و نیاز به خرید، از جمله خرید از بوفه مدرسه، مورد توجه قرار گرفت. این آموزش‌ها در کلاسی به نام سواد مالی برنامه‌ریزی و اجرا شدند. معلم‌ها هم در این ماجرا سهم بزرگی داشتند و تکنیک‌ها و روش‌هایی را به فراخور درک و استنباط دانش‌آموزان هر پایه، در کلاس ارائه می‌دادند. در تمام مراحل، به صورت موزی، آموزش والدین نیز مورد توجه بود و آگاهی و توانایی‌های لازم در زمینه سواد مالی و نیز به منظور هماهنگی بیشتر با اهداف مدرسه، در اختیار والدین قرار می‌گرفت.

با توافق معلمان، والدین و دانش‌آموزان و همکاری بانک ملی، جشنواره سواد مالی را در پایان سال تحصیلی ۹۵-۹۶ به پا کردیم. این اجرای آزمایشی زمینه برنامه‌ریزی بهتر و دقیق‌تر برای سال تحصیلی ۹۶-۹۷ شد. بر این اساس، از ابتدای سال بعد، با تکیه بر هم‌فکری همکاران، جشنواره سواد مالی، اشتغال و تولید را به صورت طراحی شده، از ابتدای سال پی گرفتیم. ماحصل آن برپایی غرفه دست‌آفریده‌های دانش‌آموزان و والدین بود که در بوستان ولایت (اردیبهشت ۹۷) با حضور مدرسه‌ها و بازدیدکنندگان برگزار شد. پس از اجرا، اعضای هر گروه میزان سود خود را از فروش تولیدات محاسبه کردند.